

İyi Çevresel Durum için Sıfır Atık Stratejisi-BSB257 ” Projesi Aylık E-Bülteni”

E-Bülten No:21

Ortak sınırlar. Ortak çözümler.

Bu proje, “KARADENİZ HAVZASI SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ORTAK OPERASYON PROGRAMI 2014-2020” 1. Teklif Çağrısı kapsamında desteklenmektedir.

TESIM “Çevresel Meydan Okuma- Tematik Dosya” “İyi Bir Çevresel Statü için Sıfır Atık Stratejisi (ZEWSGES-257)” Projesi Online Görüşme

TESIM ENI CBC uzmanlarından Sayın. Huseyin AKTURK 7 Mayıs 2020 tarihinde Prof. Dr. Fatih KONUKCU (Tekirdag Namik Kemal Üniversitesi-TÜRKİYE) ile Sayın Ruben SARUKHANYAN 18 Mayıs 2020’de Mamuka GVILAVA (CIVITAS Georgica-GÜRCİSTAN) ile “Çevresel Meydan Okuma-Tematik Dosya” konusunda online görüşme gerçekleştirmiştir.

Görüşmenin amacı diğer alanlara da aktarılacak iyi uygulamaları içeren ve temsil kabiliyeti olan projeleri AB düzeyinde paylaşmaktır.

Görüşme sırasında ele alınacak konulara kapsamında, aşağıdaki sorular gözden geçirildi.

1. *Projeye genel bakış: Ne hakkında? Neden ve nasıl karar verdiniz?*
2. *c*
3. *Sürdürülebilirlik ve sahiplenme: Projeniz bittikten sonra çıktılar kim kullanacak? ve nasıl? nasıl planlandı?*
4. *Alınan dersler: neyi farklı yapardınız?*
5. *ENI katma değeri: ENI finansmanı ne gibi bir fark yarattı? Bunu başka bir şekilde yapabilir miydiniz?*

1. Projeye genel bakış: Ne hakkında? Neden ve nasıl karar verdiniz

Sizlere ve TESIM’e projemizi tanıtmaya fırsatı verdiğiniz için teşekkür ederim. Başarılı bir görüşme olmasını diliyorum.

Proje Adı ve akronimi

Project funded by
EUROPEAN UNION

İyi Çevresel Durum için Sıfır Atık Stratejisi-BSB257 ” Projesi Aylık E-Bülteni”

E-Bülten No:21

Ortak sınırlar. Ortak çözümler.

Bu proje, “KARADENİZ HAVZASI SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ORTAK OPERASYON PROGRAMI 2014-2020” 1. Teklif Çağrısı kapsamında desteklenmektedir.

Projemizin ismi “İyi bir çevresel durum için sıfır atık stratejisi” Akronimi “ZEWSGES” ancak telaffuzu biraz zor olduğu için “Sıfır Atık” veya İngilizcede “Zero Waste” projesi olarak adlandırıyoruz.

Sıfır Atık Projesi, Avrupa Komşuluk Aracı, Karadeniz Havzası, Sınır Ötesi İşbirliği Programı 2014-2020 kapsamında desteklenmektedir.

Ortakları:

Lider: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Lider yararlanıcı- [Türkiye](#)

Nessebar Belediyesi Turizm Birliği- [Bulgaristan](#)

Ukrayna Deniz Temiz Derneği -[Ukrayna](#)

Civtas Georgica -[Gürcistan](#)

Ortaklarımız ile daha önce yine Karadeniz Havzası Sınır Ötesi İşbirliği Programı 2007-2013 Kapsamında Proje yürüttük. Karadeniz Havzasında ortak problemlerimize ortak çözümler bulmada güçlü bir işbirliği geliştirdik.

Proje Konusu

Türkiye-Tekirdağ, Bulgaristan-Burgaz, Ukrayna Odesa ve Gürcistan-Guria sahillerinde ve kıyıya yakın deniz dibinde 2,5 cm’den büyük karasal, turizm ve denizci/balıkçılardan kaynaklanan çöplerin (özellikle plastik atıkların) standart bir seviyeye düşürülmesini amaçlamaktadır.

Bu konu çevre açısından neden önemli

Deniz kirliliği, deniz ekosistemlerini etkileyen en önemli çevre sorunlarından biridir.

Deniz kirliliği sınır tanımamaktadır. Çöpler tüm okyanuslara taşınmaktadır.

Her yıl dünya çapında deniz ortamına yaklaşık 6,4 milyon ton çöp ulaşmaktadır. Birleşmiş Milletler Çevre Programı, denizlerin her kilometrekaresinde ortalama 18,000 parça plastik çöpün yüzdüğünü bildirmektedir.

Medyada yer aldı. Çöpler: Pasifikte 8. Kıta.

Bu çöpler deniz canlılarının yaşamını ciddi boyutta etkilemektedir. Sadece, deniz canlılarını değil aslında besin zincirinin en tepesinde yer alan insanların sağlığını da tehdit etmektedir.

Plastik kısa süre sonra mikro parçalara ayrılır. Mikro plastik, küçük deniz canlıları tarafından gıda sanılarak yenilir. Küçük deniz canlılarını büyük deniz canlıları yer. Büyük deniz canlılarını da insanlar tüketir. Böylece denize attığımız plastik günün sonunda çatalımızda karşımıza çıkar

Deniz kirliliği küresel ve karmaşık bir sorundur. Çok boyutlu ve sınır ötesi işbirliği yaparak mücadele etmek gerekir.

Karadeniz ise iç deniz olması ve 17 farklı ülkenin atığının ulaşması nedeniyle özel bir konuma sahiptir.

Project funded by
EUROPEAN UNION

İyi Çevresel Durum için Sıfır Atık Stratejisi-BSB257 ” Projesi Aylık E-Bülteni”

E-Bülten No:21

Ortak sınırlar. Ortak çözümler.

Bu proje, “KARADENİZ HAVZASI SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ORTAK OPERASYON PROGRAMI 2014-2020” 1. Teklif Çağrısı kapsamında desteklenmektedir.

Avrupa Birliği ülkeleri deniz kirliliğini izlemekte, kirleticiler ve kirlilik trendine göre bir dizi yasal önlemler almaktadır. AB'ye komşu olması nedeniyle Karadeniz'in de kirliliğinin izlenmesi gündeme alınmış ancak hayata geçirilememiştir.

BSB CBC destek programı açıldığında Nehir ve deniz kirliliğini azaltmak amaçlı ortak farkındalık oluşturma faaliyetlerinin teşvik edilmesi” çağrı konularından bir tanesi idi.

İlginç bir konu, Daha önceki projemizin final konferansında kahvemizi içerken, DENİZTEMİZ Derneği'ne ait bir broşürde sahil temizliği yapan öğrencilerin resmini görünce Gürcüstanlı koordinatörümüz

Giorgi Meskhidze. Bir sonraki proje konumuzu buldum! “sahil temizliği yapan çocukları konu almalıyız” diye söylemişti.

Böylece, “deniz kirliliğinin izlenmesi, farkındalık oluşturulması ve önlenmesi konusunu çalışmaya karar verdik.

Araştırmalar ve deniz kirliliği izlemeleri deniz kirliliğinin daha çok karasal kaynaklı olduğunu göstermektedir. Yetersiz katı atık yönetimi, deniz çöplü üretmek için büyük bir itici güçtür.

Bu nedenle, kirliliğin nereden geldiğini bilmek, sorunların temel nedenlerini ele almak ve önleyici önlemleri formüle etmek önemlidir.

Deniz temizliği yanında, Kirlilik kaynaklarını ve ekosistemler üzerindeki etkilerinin ortaya konulması gerekmektedir.

Böylece projemizim iki farklı alanda odaklanmamıza neden olmuştur.

1. Deniz çöplerinin toplanması ve bertarafı (Fishing for Litter):

- Yerel balıkçıların katıldığı dört 'Çöp Avı' ('Fishing for Litter') kampanyası (her ülkede birer tane). Deniz yatağından 1,5 ton metruk olta takımı toplanacak;
- 7-16 yaş grubu öğrenciler ve öğretmenlerinin katıldığı dört 'sahil temizleme' (beach clean-up') kampanyası (her ülkede birer tane). Plajlardan 0,5 ton çöp toplanacak.
- Deniz kirliliği izleme amaçlı AB mevzuatı ile uyumlu bir metodoloji geliştirilmesi, ve yılda 4 kez izleme yapılması, çöpleri sınıflandırarak ve trendi görerek kaynağını belirlemek ve önlemek

2. Çocukların (7-16 yaş öğrenciler) bilinçlendirilmesi programı (Ekosistem Eğitim Programı): Türkiye, Bulgaristan, Ukrayna ve Gürcistan'da çevre eğitimi ve halkın bilinçlendirilmesi için Ekosistem Eğitim Programında (EEP) yer alacaktır.

2. Proje sonuçları: Hedeflerinizi gerçekleştiriyor musunuz?

Amaçlarımızı ne oranda gerçekleştirdiğimizi tabi ki her bir hedef için belirlediğimiz performans göstergelerini göz önüne almamız gerekir.

Ancak genel olarak projenin gidişatından çok memnun olduğumu söyleyebilirim. Binlerce kişiyi kapsayan aktivitelerin organizasyonu, yasal prosedürlerin yerine getirilmesi, metodolojinin geliştirilmesi ve uygulamaya geçirilmesi kolay olmadı ama çok önemli yol aldık.

Project funded by
EUROPEAN UNION

BSB CBC

Black Sea
CROSS BORDER
COOPERATION

İyi Çevresel Durum için Sıfır Atık Stratejisi-BSB257 ” Projesi Aylık E-Bülteni”

E-Bülten No:21

Ortak sınırlar. Ortak çözümler.

Bu proje, “KARADENİZ HAVZASI SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ORTAK OPERASYON PROGRAMI 2014-2020” 1. Teklif Çağrısı kapsamında desteklenmektedir.

Şu anda bizi kısıtlayan en önemli sorun küresel salgın. Onun içinde B planımızı uygulamaya koymaya çalışıyoruz.

1. Deniz çöplerinin toplanması ve bertarafı (Fishing for Litter):

- Yerel balıkçıların katıldığı dört 'Çöp Avı' ('Fishing for Litter') kampanyası (her ülkede birer tane). Deniz yatağından 1,5 ton metruk olta takımı toplanacak;

ve

- 7-16 yaş grubu öğrenciler ve öğretmenlerinin katıldığı dört 'sahil temizleme' (beach clean-up) kampanyası (her ülkede birer tane). Plajlardan 0,5 ton çöp toplanacak.
  - i. Bulgaristanda gerçekleştirildi
  - ii. Ukrayna'da gerçekleştirildi ve hedeflere ulaşıldı.
  - iii. Gürcistan'da Nisan-2020 de gerçekleştirilecekti. Salgın nedeniyle ertelendi
  - iv. Türkiye'de Haziran 2020'de gerçekleştirilecek. Salgın nedeniyle kararsızlık.
- Deniz kirliliği izleme amaçlı AB mevzuatı ile uyumlu bir metodoloji geliştirilmesi, ve yılda 4 kez izleme yapılması, çöpleri sınıflandırarak ve trendi görerek kaynağını belirlemek ve önlemek.
  - i. Deniz kirliliğini izleme amaçlı AB mevzuatı ile uyumlu bir metodoloji geliştirildi. 4 Ülkede de belirlenen sahillerde mevsimlik çöp izlemeleri yapılıyor. Toplanan çöpler sınıflandırılıyor, sayılıyor veya tartılıyor. Trend ve kaynağı analiz ediliyor. Proje web sitemizde yer alan entegre veri tabanına veriler işleniyor ve analiz ediliyor. Salgın nedeniyle son izlememizi gerçekleştirilemedik.

2. Çocukların (7-16 yaş öğrenciler) bilinçlendirilmesi programı (Ekosistem Eğitim Programı): Türkiye, Bulgaristan, Ukrayna ve Gürcistan'da çevre eğitimi ve halkın bilinçlendirilmesi için Ekosistem Eğitim Programında (EEP) yer alacaktır.

- 75 ilkokul/ortaokul (Türkiye:50, Bulgaristan:5, Ukrayna'dan:10, Gürcistan:10)
- 50 STK (Türkiye: 15, Bulgaristan: 5, Ukrayna: 20, Gürcistan: 10)
- 25 yerel medya kuruluşu (Türkiye: 10, Bulgaristan:5, Ukrayna:7, Gürcistan: 3)
- Dört dilde ekosistem eğitim seti hazırlandı.
  - ✓ Ekosistem video filmleri: Bu eğitim materyali temel beş bölümden oluşmaktadır. i) Ekosistem, doğal denge, ii) Ekosistemine yönelik tehditler; iii) Ben de kirletiyor muyum, nasıl? Ekolojik ayak izi. İv) çevre sorunlara karşı bireyler ve kurumlar neler yapmalı (aksiyona davet ediyor), ne tip davranış değişikliklerinin zorunlu olduğu hayatımızdaki küçük değişikliklerin çevre sorunlarını önlemede büyük sonuçlar vereceği anlatıldı. Profesyonel bir ekip tarafından hazırlandı.

Project funded by
EUROPEAN UNION

BSB257

Black Sea
CROSS BORDER
COOPERATION

İyi Çevresel Durum için Sıfır Atık Stratejisi-BSB257 ” Projesi Aylık E-Bülteni”

E-Bülten No:21

Ortak sınırlar. Ortak çözümler.

Bu proje, “KARADENİZ HAVZASI SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ORTAK OPERASYON PROGRAMI 2014-2020” 1. Teklif Çağrısı kapsamında desteklenmektedir.

- ✓ Online oyun
- ✓ Anketler:
- ✓ Broşürler
- ✓ Posterler
- ✓ Kılavuzlar
- ✓ EEP koordinatörleri tarafından öğretmenler eğitiliyor. Öğretmenler öğrencileri eğitiyor.
- ✓ Eğitimden önce ve sonra ekosistem bilgi düzeyini ölçen anket düzenleniyor.
- ✓ Örneğin Tekirdağ ilinin 8 ilçesinde 50 okuldan, 100 öğretmen (her okuldan 2) eğitildi. 100 öğretmen 50 okuldaki 2000 öğrencinin neredeyse tamamını eğitti. Salgın nedeniyle eğitime ara verildi. Diğer ortak ülkelerde de durum aynı.
- ✓ Ekosistem eğitim seti, öğrenciler, öğretmenler yine web sitemizde yer alan entegre veri tabanına kayıtlı.
- ✓ Anket sonuçlarını analiz ederek eğitimin ekosistem bilincini ne düzeyde geliştirdiğini analiz edebiliyoruz. Anket sonuçlarına göre ekosistem bilincinin önemli düzeyde arttığını görmek bizi sevindirdi..
- ✓ Ancak, eğitimimiz henüz tamamlanamadı, salgının bitmesini bekliyoruz.

Her iki başlık altında da yapılamayan faaliyetleri ve salgınla ilgili belirsizliği göz önüne aldığımızda, süre uzatması talebimiz olacaktır.

3. Sürdürülebilirlik ve sahiplenme: Projeniz bittikten sonra çıktılar kim kullanacak? ve nasıl? nasıl planlandı?

Bu projenin 3 önemli çıktısı vardır:

- **Deniz kirliliği izleme sistemi (online portal):** her ülkede en az 20 deniz kirliliği ile ilgili kurumun bu portalı kullanması sağlanacaktır. Bu kurumlar, AB ülkelerinde olduğu gibi Karadeniz’de deniz kirliliğini izleyip online olarak rapor edebilecektir. Sistemin hazır olması ve kurumların sisteme entegrasyonu sürdürülebilirliğe önemli katkı sağlayacaktır.
- **Ekosistem Eğitim seti:**4 dilde ekosistem seti hazırlandı Erişime açık, isteyen herkes online olarak bu kaynaklara ulaşabilecek. Eğitim materyali olarak kullanacaklardır. Sürdürülebilirliğin garanti altına alınması için müfredata girmesi için de girişimlerimiz olacaktır. Eğitimde yaş faktörü sürdürülebilirlik için önemlidir Bu nedenle hedef kitle olarak 7-16 yaş grubu öğrenciler ve öğretmenleri seçildi.
- **Bir üçüncü ve daha önemli bir çıktı da deniz kirliliği ve ekosistem konusunda eğitilmiş, donanımlı, farkında olan binlerce öğrenci ve öğretmen var.** Bu topluluk bu bilgi ve farkındalığı yaygın hale getirmede ve davranış olarak sergilemede çok rol olacağını düşünüyorum.
- Üretilen ürünlerin zaten 4 dilde ve her ülke de ücretsiz erişilebilir materyallerdir. Kullanım hakkı söz konusu değildir.

Project funded by
EUROPEAN UNION

İyi Çevresel Durum için Sıfır Atık Stratejisi-BSB257 ” Projesi Aylık E-Bülteni”

E-Bülten No:21

Ortak sınırlar. Ortak çözümler.

Bu proje, “KARADENİZ HAVZASI SINIRÖTESİ İŞBİRLİĞİ ORTAK OPERASYON PROGRAMI 2014-2020” 1. Teklif Çağrısı kapsamında desteklenmektedir.

4. Alınan ders: Şimdi olsa neyi farklı yapardınız?

- Önceki tecrübelerinden dolayı ekip, proje iyi tasarlandı. Yine aynı şekilde planlardık.
- Ancak, bu küresel salgın bizim için başka büyük tecrübe oldu. Okullarda ekosistem eğitimleri ve Deniz kirliliği izlemesi yapacak kurumlar için uzaktan eğitim imkanı sağlayacak bir altyapının da oluşturulmasını düşünürdük.
- Uzaktan eğitim ortamı, hem proje süresince hem de sonrasında kullanılarak sürdürülebilirliği güçlendirecektir. Böyle bir altyapı için de girişimimiz olacaktır.

5. ENI katma değeri: ENI finansmanı ne gibi bir fark yarattı? Bunu başka bir şekilde yapabilir miydiniz?

- Karadeniz bizim ortak değerimiz. Deniz kirliliği başlangıçta ifade ettiğim gibi karmaşık ve çözüm için uluslararası ortak çaba harcamak gerekiyor. Bu tür ortak aksiyonların desteklendiği program az veya yok.
- ENI den daha önce aldığımız destek sayesinde dört farklı ülkedeki kurumlar arasında kalıcı ortaklıklar oluşmuştur. Bu projede de deniz kirliliği izleme ve ekosistem eğitim seti gibi çok kıymetli iki ürün kullanıma hazır. Bunun yanında ekosistemler ve deniz kirliliğini önlemede eğitilmiş binlerce okul çağı çocuk ve öğrenci var.
- Tekirdağ, Odesa, Burgaz ve Guria da öğrencilerin o heyecanını ve neler yapabileceğini görmek çok etkileyici.
- Lokal olarak bir şeyler yapılabilirdi ama bu kapsamda olmazdı. O yüzden **ortak sınırlar ortak çözümle sloganı** gayet manidardır.
- Başka bir yolla başarılması çok zor olurdu.

Karadeniz Havzası Sınırötesi İşbirliği Operasyon Programı 2014-2020

Bülten Editörü: Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Yayın Tarihi: 30 Haziran 2020

Karadeniz Havzası Sınırötesi İşbirliği Operasyon Programı 2014-2020

Avrupa Komşuluk Aracı kapsamında Avrupa Birliği ile katılımcı ülkeler Ermenistan, Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova Cumhuriyeti, Romanya, Türkiye ve Ukrayna'nın eşgüdümünde desteklenmektedir.

Bu yayın, Avrupa Birliği'nin finansal desteği ile hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi sorumlu olup; herhangi bir suretle Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır.

Project funded by
EUROPEAN UNION

